

THE ASESMENT OF SOME CLASSICAL POETRY COMMENTARIES BASED ON UMBERTO ECO'S "INTERPRETATION AND OVER INTERPRETATION"

UMBERTO ECO'NUN "YORUM VE AŞIRI YORUM" ANLAYIŞINA GÖRE
BAZI KLÂSİK ŞİİR ŞERHLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

İsrafil BABACAN²

Abstract

The issue of poetry commentary style (modern or classical) an increasingly fierce debate nowadays. Supporters of both methods have assertions and proofs that can be accepted according to their own point of view. However, it's not important what method is being used, it is open that the "comment" is real matter of commentaries. It has been discussed in various ways by the contemporary text scientist Umberto Eco Whether the interpretation is limited or not, and if it is limited, what's the limits of beginning and end. In our study, Eco's views were not considered as a "commentary" method problem but as a "comment" issue. With regards to these views, it is stated that our traditional commentaries may contain "unlimited and partly irregular" interpretations. It's been asserted that it may be the most important factor in the emergence of that "unlimited and partly irregular" commentary style, in fact classical commentary texts are mostly sufistic texts.

Keywords: Umberto Eco, Commentary, Tradition and Modernism, Classical Literature

Özet

Günümüzde, şiir şerhlerinin klâsik ya da modern usullerle yapılması konusu giderek alevlenen bir tartışmadır. Her iki usulün savunucularının kendilerine göre doğru kabul edilebilecek iddiaları ve delilleri vardır. Ancak hangi yöntemle yapılmış olursa olsun şerhin gerçekte bir "yorum" meselesi olduğu açıktır. Yorumun sınırlı olup olmadığı ve eğer sınırlıysa nerede başlayıp bitmesi gerektiği, çağdaş metin bilimcisi Umberto Eco tarafından türlü yönleriyle ele alınmıştır. Bizim çalışmamızda Eco'nun görüşleri, bir "şerh" yöntemi problemi olarak değil "yorum" meselesi olarak değerlendirilmiştir. Şerhin başka özellikleriyle birlikte temelde bir yorum meselesi olması, onu başka nitelikleriyle birlikte ele almamızı engellemez. Bazı eski şârihler tarafından, geleneksel şerhlerimizin "sınırsız ve yer yer kuralsız" yorumlar içerebileceği iddia edilmiştir. Hatta buna dayanılarak sosyal hayattan giyim kuşam ve sofrâ âdâbına, askeri terimlerden adet ve inançlara kadar geleneksel şerhlerde her türden bilgiye yer verilmiştir. Geleneksel şerhlerimizin daha çok tasavvufî metinler olmasının, bu "sınırsız ve yer yer kuralsız" yorum anlayışının ortaya çıkmasında en önemli etken olabileceği öne sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Umberto Eco, Şerh, Gelenek ve Modernizm, Klâsik Edebiyat

¹ Bu çalışma, 18-20 Mayıs 2017 tarihleri arasında Antalya'da Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, TDE Bölümü.

GİRİŞ

Günümüzde, şiir şerhlerinin klâsik ya da modern usullerle yapılması konusu giderek alevlenen bir tartışmadır. Klâsik usulün savunucularının elindeki en önemli argüman, geleneksel bir metnin ancak klâsik metotlarla doğru anlaşılabilirdir. Modern usullerin savunucuları ise, günümüz insanın anlayış ve kavrayış seviyesine göre kullanılacak metotlarla, eski metinlerin tekrar yorumlanıp yaşayabilir hâle gelebileceğini ileri sürmektedirler.

Aslında hangi açıdan bakılırsa bakılsın meselenin odak noktası temelde şerhin bir "yorum" meselesi olup olmadığıdır. Gerçekte, yazarı da dâhil olmak üzere, metnin kendi maddî varlığı (kelimeleri, cümleleri ve ifade tarzı) dışında söylenen her şeyin esasen bir "yorum" olduğudur. Çünkü literatüre giren her metin, belirli bir yazarın kaleminden çıkmış olsa dahi alıcılar tarafından, farklı göndergeler ve anlam dünyasıyla kurgulanmaktadır. Bu yüzden her "anlam kurgusu ve algısı" aslında bir "yorum"dur.

Klâsik ve modern şerh çizgisini iyi anlamış bilim adamlarından Tunca Kortantamer, şerhin bir tür "yorum" olduğunu kabul eden çarpıcı bir örnek verdikten sonra, "şerh" ile "yorum" arasındaki ince çizgiyi şöyle izah eder:

"Aslı aranırsa şerhi, en geniş anlamıyla ele alır ve iyice soyutlaştırarak ifade edecek olursak, hayatın iletişim söz konusu olan her alanında karşımıza çıkar. Bu anlamda, bir futbol maçında bile maçın hakemi futbol kuralları metnini şerh etmekte, bunu da seyirci ve oyunculara düdüğü ve el kol hareketleriyle ifade etmektedir... Burada şerhle yorum iç içe geçmişlerdir; ancak yorumun da temelde yatan bir şerh vasıtasıyla mümkün olabileceğini, şerhin ise açıklanacak metne ait ufuk, perspektif ve bilgileri gerektirdiğini hatırlatalım" (Kortantamer, 1994:1).

Metin şerhi meselesine teori zemininde bakan bir diğer bilim insanı Mine Mengi de, *"Konunun açılıp genişletilmesi, şârihin, bilgi ve anlayışı doğrultusunda yorumunu da beraberinde getirir"* (Mengi, 2010: 79) diyerek şerhin, şârih tarafından "bilgi ve anlayış" kapasitesi doğrultusunda yapılan bir "yorum" olmasına dikkat çeker.

Bu noktada, yani şerhin kaçınılmaz bir şekilde "yorum" olduğunu kabul ettikten sonra, bu "yorum"un geleneksel veya modern usullerle yapılıp yapılmayacağı meselesi, bir metot sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Biz, her medeniyet ve kültür sahasının kendi ürünlerini kendi yöntemleriyle ürettiklerini kabul etmekle birlikte, edebî bir metnin tüm insanlar tarafından, en azından temel sâiklerce geliştirilen tepkiler bakımından, benzer yansımalarla algılanabileceğini düşünmekteyiz. Yani insanların bazı temel algılarının ortak olabileceğini söyleyebiliriz.

Elbette günümüzde klâsik metinleri anlamaktan uzaklaşan nesilleri kendi kaynaklarına döndürmek maksadıyla, A. Atilla Şentürk'ün vurguladığı gibi, önce "dizimizi kırarak" eski metinleri tarihî bir bakış açısıyla okumamız gerekiyor. Yine Şentürk'ün söylediği, *"gençlerimizin yeni yeni tarihleri ve eski kültürleriyle barışıp tanışmaya başladıkları, onu anlamaya çalıştıkları bir dönemde; zaten oldukça zor ve girift olan bu konuları ilgisiz birtakım kuramlarla içinden çıkılmaz ve hiç anlaşılmaz hale getirmek"* (Şentürk, 2005: 51) sözlerine katılmamak mümkün değildir. Öte yandan Şentürk'ün şu tespitleri de bir gerçektir: *"Konuya profesyonel olmaktan çok bir hobi olarak yaklaşan yabancı meslektaşlarımız, bu şiiri yeniden keşfetmek için yapıbozma kabilinden garip teşebbüslere girşerek zaten anlayamadıkları metinleri iyice içinden çıkılmaz hallere sokuyorlar"* (Şentürk, 2005, 51). Bu doğrultuda yine aynı araştırmacının, eski edebiyatımız üzerine çalışan yabancı akademisyenlerin, *"Osmanlı şiirinin iç dünyasına gerçekten girebilmeleri için kendi edebiyat kuramlarını bir tarafa bırakıp, öncelikle bu şiirin dil ve düşünce yapısını keşfetmeleri gerektiği"* (Şentürk,

2005: 51) savı da temel bir prensip olarak ele alınabilir. Ancak, klâsik usulleri ana hatlarıyla anlayan ve uygulayan bir metin araştırmacının, esası "yorum"a dayalı olan şerh anlayışını modern bir yöntemle eleştirmesinde -modern metotla şerh etmesinde demiyoruz- ne gibi bir ilmi sakınca olabilir?

Esasında bizim burada tartışmak istediğimiz konu, şerhlerin klâsik ya da modern usullerle yapılıp yapılamayacağı meselesi de değildir. Asıl tartışmak istediğimiz şey, hangi usulle yapılırsa yapılsın, gerçekte bir tür "yorum" olan şerhin belirli maksatlar açısından yönlendirmeli olarak veya zevk ile şahsî beğeniye istinâden sınırsız bir yoruma tabi tutulup tutulamayacağı meselesidir. Zira klâsik şerh metinlerine ya da klâsik usullerle yapılan şerhlere âşinâ olanlar şunu bilir ki; ister Türkçe, ister Farsça, ister Arapça bir metne yapılan geleneksel bir şerhte temel düstur, tasavvufi yorumu olabildiğince yoğun bir şekilde kullanmaktır. Üstelik bu yorumda tasavvufî derinlikte sınır tanınmaz. Oysa bir metin tasavvufî dahi olsa, şârihlerin izah ettikleri oranda tasavvufî bir derinliğe sahip midir? Hatta bazı durumlarda metnin gerçekten tasavvufî bir göndergesi var mıdır? Bu konuda Su Kasidesi şârihi Metin Akar, geleneksel şerh edebiyatımızda uygulana gelen tasavvuf esaslı yöntemin aşırı uygulamalarına dikkat çekerek şöyle demektedir:

"Her şiire tasavvuf gözlüğü ile bakma alışkanlığında olanlar edebiyatımızı bilinmezliğe, sanatçıları da unutmaya, anlaşılmağıza mahkûm etmişlerdir. Bu konuda o kadar ileri gidilmiş ki Nasreddin Hoca fıkraları dahi tasavvufa göre şerh edilmiş, böylece mizahta bile Hoca'nın önüne geçilmiştir. Yanlış anlaşılmağı istemeyiz, evet, her metin tasavvufa göre şerh edilebilir; nitekim edilmiştir de. Ancak metin şerhi yapanın vazifesi -bize göre-, öncelikle sanatçı "Ne söylüyor?", "Nasıl söylüyor?" sorularını cevaplandırmak, çeşitli sebeplerle anlaşılması zor olan metni anlaşılır hale sokmak, okuyucu ile sanatçı arasında dürüst tercüman olmaktır. Öncelikle bunlar yapılmadan, eseri sadece tasavvufa göre yorumlayıp "sâhil-i selamete çıkmak" mümkün olur, ama zannımızca bu iş abdestsiz namaz gibi olur" (Akar, 1994: 15).

Elbette bizim şerh literatürümüzün büyük oranda mutasavvıf şahsiyetlerin eserleri çerçevesinde oluşturulduğunu ve bunun da tasavvufî yorumu kaçınılmaz kıldığını bilmekteyiz. Ancak, bu bakış açısı tek ve uygulanması her durumda zorunlu bir kural kabul edildiğinde, eser eşittir yazarın inanç dünyası gibi edebiyatta asla bire bir gerçekleşemeyecek bir öneri öne sürülmektedir.

Öte yandan geçmişte, tasavvufî bakış açısında bazı ortaklıklar söz konusu olsa da, dilde her tasavvufî kavramın, aynı göndergede bulunduğunu iddia etmek ne kadar doğrudur? Halil İnalçık'ın söylediği üzere, *"anlamı kesin sınırlarıyla belli bir ifade içinde aktarılmamış bir fikir yorumlanamaz. Sözcük, bir toplumda herkesin aynı içerik ve anlam verdiği bir sembol, sosyolojik bir olgudur. Kelime toplumda herkeste aynı düşünceyi çağrıştırdığı takdirde, ancak o zaman, bir iletişim aracı niteliğini kazanır"* (İnalçık,2012: 57). Oysa bizim klâsik şair ve şârihlerimizin tamamının tasavvufî kavramlara ittifakla aynı manaları verdikleri ve bu manalara belirli sınırlar çizdiklerini söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla geleneksel şerhlerimizde, en azından tasavvufî şerhlerde/yorumlarda, aşırıya kaçıldığı vakidir.

Bir kez daha vurgulayalım ki bizim bu araştırmamız kesinlikle, şerhlerin modern veya geleneksel usullere dayanıp dayanmaması ekseninde kurgulanmamıştır. Bu çalışmadaki asıl irdelenen sorun, şerhin nasıl ve ne oranda "yorum"a tabi tutulabileceğidir.

Umberto Eco'nun Temel Yorum İlkeleri

Geçen yıl 84 yaşında hayata veda eden Umberto Eco, İtalyan düşünür, akademisyen ve "edebiyat bilimci edip" diyebileceğimiz bir şahsiyettir. Felsefenden edebiyata, eleştirmenlikten sosyo-psikolojik çözümlemeciliğe kadar pek çok alanda yazıp

konuşmuş bir kimsedir. Onun bir grup akademisyenle, 1990 yılında "Tanner Konferansları"nda, temelde Eco'nun "Yorum ve Aşırı Yorum" teorisi çerçevesinde sundukları bildiriler kitaplaştırılmış ve 2012 yılında Kemal Atakay tarafından Türkçeye çevrilerek Can Yayınları tarafından basılmıştır. Eco, burada sunduğu üç bildiride, birçok teori ve öneri öne sürmüştür. Bunlardan, ayrıntısına girmeden, aşağıya aldığımız bazıları dikkatle incelendiğinde, bizdeki şerh geleneğini de yakından ilgilendirdikleri görülecektir. Bahsedilen teori ve önerilerin en özlü olanları şunlardır:

1. Yorumun (göstergenin temel özelliği biçiminde), potansiyel olarak sınırsız olması, yorumun bir amacının bulunmadığı ve kendi başına buyruk "akıp gittiği" anlamına gelmez. Bir metnin potansiyel olarak sonunun olmadığını söylemek, her yorum ediminin mutlu sonla biteceği anlamına gelmez (Eco, 2013: 40).

2. Hermetik düşünce, dilimiz ne denli belirsiz ve çokanlamlı olursa, ne denli çok simge ve eğretilime kullanırsa, o denli karşıtlar buluşmasının gerçekleştiği bir Birlik'i adlandırmaya uygun hale geldiğini belirtir. ... Bunun sonucu olarak, yorum belirsizdir. Nihai, ulaşılamaz bir anlamı arama girişimi, anlamın hiç sona ermeyen yer değiştirmesini ya da kaymasını kabul etmeye götürür (Eco, 2013: 49).

3. İpuçlarına gereğinden çok önem verme, çoğunlukla çok belirgin öğeleri önemli olarak değerlendirme eğiliminden kaynaklanır; oysa, bu ipuçlarının belirgin olması gerçeği, bize onların çok daha iktisadi olarak açıklanabileceğini göstermelidir.... Hermetik semiosis, bu geleneğin bütün metinlerinde karşılaştığımız kolaylık ilkelerine bağlı olarak, kuşkucu yorum uygulamalarında tıpkı yukarıdaki örnek gibi aşırıya gitmektedir. Her şeyden önce, aşırı bir merak, başka yollardan açıklanabilecek rastlantıların önemini gereğinden çok abartmaya yol açmaktadır. Rönesans hermetizmi. "belirtgeler" (signaturae) yani ökölt ilişkileri açığa çıkaran görünür ipuçları arıyordu (Eco, 2013: 68).

4. Bir metin belirli bir kültür açısından "kutsal" hale gelir gelmez, kuşkulu okuma sürecine ve bunun sonucu olarak hiç kuşkusuz bir aşırı yorum durumuna tabi olur. ...Ancak kutsal metinler söz konusu olduğunda, doğruyu söylemek gerekirse, insan kendine çok fazla özgürlük tanıyamaz. Çünkü çoğunlukla bu tür metinlerin yorum anahtarlarını ellerinde tuttuğunu iddia eden bir dinsel otorite ve gelenek vardır. Örneğin, Ortaçağ kültürü, zaman açısından sonsuz, buna karşın seçenekler açısından sınırlı bir yorumu teşvik etmek için elinden geleni yapmıştır (Eco, 2013: 71).

5. Klâsik tartışma, bir metinde ya o metnin yazarının söylemek istediği şeyi ya da metnin yazarının niyetlerinden bağımsız olarak metnin ne söylediğini bulmayı amaçlıyordu. Ancak ikilemin ikinci kısmını kabul ettikten sonra, kişi şunu sorabilir: Bulunan şey, metnin metinsel tutarlılığına ve bunun ardındaki özgün bir anlam sistemine bağlı olarak söylediği şey midir, yoksa alıcıların kendi beklenti sistemine bağlı olarak buldukları şey midir? (Eco, 2013: 83-84).

6. Bir metnin belli bir bölümünün belirli herhangi bir yorumu, ancak metnin bir başka bölümünce doğrulandığında kabul edilebilir; metnin başka bir bölümünce çürütüldüğünde ise reddedilmelidir (Eco, 2013: 85).

7. Son olarak, yazarın da bir metin kuramcısı olduğu bir sunum söz konusu olabilir. Bu durumda ondan iki farklı tür tepki almak mümkün olur. Bazı durumlarda, "Hayır, ben bunu kastetmedim, ancak metnin bunu söylediğini kabul etmek durumundayım ve okura bana bunu gösterdiği için teşekkür ederim" diyebilir. Ya da şöyle diyebilir: "Bunu kastetmemden bağımsız olarak, iktisadi görünmediği için makul bir okurun böyle bir yorumu kabul etmemesi gerektiğini düşünüyorum". Böyle bir yöntem risklidir ve ben kişisel olarak bunu yorumla ilgili bir denemede kullanmazdım (Eco, 2013: 93-94).

Zikredilen bu tespit ve ilkeler açısından klâsik şerhlerimizi çok ayrıntılı olarak incelemek mümkündür. Ancak bizim burada maksadımız, sadece ilk bakışta göze çarpan basit birkaç örnekle konunun önemine dikkat çekmektir. Şimdi, yukarıda bahsedilen maddeleri iyi düşünüp akılda tutarak, klâsik şerhlerimizde, herkesçe "aşırı yorum" kabul edilmese de, "tartışılabilir yorum" kabul edilebilecek bazı örnekleri ele alalım:

Klâsik Veya Klâsik Metotlara Dayalı Bazı Şerhlerden "Tartışılabilir Yorum" Örnekleri

1. Vereceğimiz örneklerden ilki bir Yunus Emre metni şerhinin, Şeyhzâde nüshasına aittir. Şârih, beytin şerhine şu beyitle başlamaktadır: "Çık dum erik dalına dirdüm anda üzümü/Öküz ıssı bana dir niçün silkdün kozum". Devamında ise şöyle demektedir: "didügi rivâyet-i âhardan bir gökçek ma'nî dahı zâhir oldu. Ve ol ma'ni-i latifleri sizlere ber-vech-i vechile beyân idelüm. Tâ ol âşık-ı sâdik olan azîz karındaşlar ve ârifler göreler ve bileler ki ol deryâ-yı hakikatdan bu ma'ârif sadefinün dürr-i latîfi ne vechile alınmışdur bileler" (Pekolcay ve Sevim, 1991: 86). Burada açıkça görülmektedir ki şârihin asıl maksadı, metni kendi içinde değerlendirmek değil onu, tasavvufî bir gaye için kullanmaktır. Bu da Eco'nun, yukarıda zikrettiğimiz, "Klâsik tartışma, bir metinde ya o metnin yazarının söylemek istediği şeyi ya da metnin yazarının niyetlerinden bağımsız olarak metnin ne söylediğini bulmayı amaçlıyordu. Ancak ikilemin ikinci kısmını kabul ettikten sonra, kişi şunu sorabilir: Bulunan şey, metnin metinsel tutarlılığına ve bunun ardındaki özgün bir anlam sistemine bağlı olarak söylediği şey midir, yoksa alıcıların kendi beklenti sistemine bağlı olarak buldukları şey midir?" tespitini akla getirmektedir.

2. Fenâyî'nin, "Şerh-i Ma'nevî-i Şerif" adlı 16.yüzyıla ait şerhinde, "Sâz-ı ney ez-sûz-ı aşk âred nevâ/K'ez nevâ zevki dehed uşşâkrâ" beytinde, "nevâ, mağâm ma'nâsına olduğu zamanda 'âlem Küntü kenzen mahfiyyen (Ben gizli bir hazine idim) de fe-ağyeyte sırrı kendinin zühürünü murâd eyleyüb zât kendi zâtına tecelli eylemek ile hakâyık-ı esmâ vü şîfat ta'ayyün bulur" (Özenç, 2008: 27) şeklinde bir açıklama vardır. Oysa beytin ikinci mısraında, "nevâ" kelimesi melodi anlamındadır ve her iki mısradaki "nevâ" kelimeleri arasında cinas ilişkisi olduğu açıktır. Acaba bu şerhte/yorumda, elest bezmine mutlak bir göndergede bulunmak isteyen şârih, ikinci mısradaki nevâ kelimesinin birinci mısradaki ile cinas ilişkisini, belirli bir maksatla göz ardı mı etmiştir? Dolayısıyla bu şerhte "nevâ" kelimesine mutlak dinî/tasavvufî arka plan vermek isteyen şârihin tavrıyla, Eco'nun "Bir metin belirli bir kültür açısından "kutsal" hale gelir gelmez, kuşkulu okuma sürecine ve bunun sonucu olarak hiç kuşkusuz bir aşırı yorum durumuna tabi olur. ...Ancak kutsal metinler söz konusu olduğunda, doğruyu söylemek gerekirse, insan kendine çok fazla özgürlük tanıyamaz. Çünkü çoğunlukla bu tür metinlerin yorum anahtarlarını ellerinde tuttuğunu iddia eden bir dinsel otorite ve gelenek vardır. Örneğin, Ortaçağ kültürü, zaman açısından sonsuz, buna karşın seçenekler açısından sınırlı bir yorumu teşvik etmek için elinden geleni yapmıştır" ilkesi göz ardı edilmemiş midir?

3. Üçüncü örnek, XIX. asrın büyük şârihlerinden Molla Murad Nakşibendî'nin Şevket-i Buharî'nin bir kasidesine yaptığı beyit şerhindedir. Bu beyit ve ilgili gördüğümüz yerin şerhi şöyledir:

"Rüyem be-sü-yı gurbet ü dil cânib-i vatan

Üftâde-gâh-ı men be-miyân-ı do güher-bâ

...gâhdan murâd nâzımın vücûdudur. Kehrübânın hali sâmanı kendiye cezb eder. Bu cihetten gâh vücudunu kehrübâ vechi gurbet tarafına ve kehrübâ kalbi vatan tarafına cezb itmekle gurbetle vatan beyninde mütereddid olmasına sebep olmalarıyla mu'azzeb itmişleridir" (Başçetin, 2014: 89).

Bu beytin şerhinde, "gâh"tan murad nâzımın vücududur denmesi, ister istemez Eco'nun, yukarıda zikrettiğimiz, "Bir metnin belli bir bölümünün belirli herhangi bir yorumu, ancak metnin bir başka bölümünce doğrulandığında kabul edilebilir; metnin başka bir bölümünce çürütüldüğünde ise reddedilmelidir" savını akla getirmektedir. Çünkü şârihin böyle bir yorumda bulunması için "gâh/geh" kelimesinin farklı yerlerde de benzer anlamda kullanıldığını örneklemesi gerekmektedir.

4. Dördüncü örneğimiz, tarihsel olarak klâsik şerh olmamakla birlikte, ülkemizde şerh araştırmalarında bilhassa geleneksel şerhlerin anahtarı kabul edilen, Ali Nihat Tarlan'ın Fuzulî Divanı Şerhi'ndendir. Bu kitapta 27. gazel olarak yer alan gazelin 6. beytinin (Düzaha girmez siteminden yanan/Kâbil-i cennet degül ehl-i azâb) şerhinde, "Senin zulmünden yanan, cehenneme girmez. Çünkü onlar esasen cehennem azabını çekmiş ve bunu hak etmiş insanlardır. Cennete giremezler" biçiminde anlam verildikten sonra şerh kısmında şöyle denmiştir:

"Âşıklar aşk ateşi içinde yanarlar. Sevgili onlara azap verecektir. Çünkü bu ateş içinde eriyip saf altın -kal- hâline geleceklerdir, visâle ereceklerdir. Onların kaderi budur. Onların yandığı âteş yanında cehennem cennet gibi kalır. Onun için âşıklar cehenneme giremez. Cennette sadece masivaya ait zevkler vardır. Âşıklar masivadan feragat etmişlerdir" (Tarlan, 1998: 97).

Öncelikle beyte dikkatle baktığımızda, âşıkları ateş içinde eriyip "saf altın" haline geleceklerine dair bir gönderge var mıdır? Ayıca onların yani âşıkların yandığı ateş yanında "cehennem cennet gibi kalacağı"na dair bir ima var mıdır? Daha da önemlisi, "cennette sadece masivaya ait zevklerin olacağı ve âşıkların masivadan feragat ettikleri" sonucu neye göre çıkarılmıştır. Elde buna dair bir karine yoksa bu Eco'nun bahsettiği, "Klâsik tartışma, bir metinde ya o metnin yazarının söylemek istediği şeyi ya da metnin yazarının niyetlerinden bağımsız olarak metnin ne söylediğini bulmayı amaçlıyordu" yargısını akla getirmektedir. Bütün bunlar tartışmaya açık konulardır. Çünkü beyte dikkatle bakıldığında aslında klâsik şiirimizde genel bir anlayış olan "âşıkların deliliği", hem "cehenneme girmemeleri" hem de "kâbil-i cennet" olmamaları yönüyle hatırlanmaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak günümüz şerh çalışmalarında, şerhin klâsik ya da modern usullerle yapılmasından önce, özel bir yorum türü olan şerhin sınırları, şerh metnin şairle/şairle ilişkisi ve bu ilişkide şârihlerin oynayacağı asgarî ve azamî sınırların tartışılması, daha elzem görünmektedir.

Batılı ve modern yöntemlerin şerhlerde kullanılmasından önce, şerhi bir "yorum" meselesi olarak ele alıp geleneksel şerhlerimizin zayıf ve kuvvetli yönlerinin eleştiriyeye tabi tutulması, modern yöntemlerle şerh yapmak anlamına gelmez. Yoksa modern usullerle klâsik bir metnin şerh edilmesinin ciddi sakıncaları olduğu ortadadır.

Kaynakça

- Akar, M. (1994). *Su Kasidesi Şerhi*. Ankara: TDV Yayınları.
- Başçetin, Mustafa Y. (2014). *Şerh-i Kasaid-i Mevlana Şevket ve Sistemantik Sözlüğü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Eco, U. (2013). "Yorum ve Tarih", *Yorum ve Aşırı Yorum* (Çeviren: K. Atakay). İstanbul: Can Yayınları.
- İnalcık, H. (2012). Hermenötik, Oryantalizm, Türkoloji. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 20, 37-67.

- Kortantamer, T. (1994). Teori Zemininde Metin Şerhi Meselesi. *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, VIII, 1-10.
- Özenç, S. (2008). *Şeyh Mehmed Le'ali Fenâî'nin Şerh-i Ma'nevî-i Şerifinin Transkripsiyonlu Metni*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Pekolcay N. ve Sevim E. (1991). *Yunus Emre Şerhleri*. Ankara: KBY.
- Şentürk, Ahmet A. (2005). Ahmet Atilla Şentürkle Söyleşi (Haz. Nilay Özer). *Yasak Meyve*, 12 (Şubat-Mart), 37-54.
- Tarlan, Ali N. (1998). *Fuzûlî Divanı Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları.